

Subjekt a „výskyt“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2004](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2004](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 31. 7. 2004
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 31. 7. 2004

Subjekt a „výskyt“

Tam, kde Němci o něčem řeknou, že „es gibt“, můžeme to česky přeložit jako „vyskytuje se“; čeština má v tom případě navíc k dispozici substantivum „výskyt“. Právě za pomoci tohoto výrazu můžeme odlišit několik typů skutečností. Tak kupř. jeden určitý kámen (třeba bludný balvan) je už nějakou dobu na určitém zalesněném místě, takže jej můžeme lokalizovat ve vztahu k jeho okolí. Pak můžeme o takovém balvanu říci, že se vyskytuje tam a tam, přičemž předpokládáme, že už nějakou dobu předtím a ještě nějaký čas potom tam zůstane (pokud se nestane materiálem pro aktivity nějakých subjektů. Podobně, ale přece jen nikoli v naprosto stejném smyslu můžeme lokalizovat nějaký strom (např. několikasetletou lípu). V tomto druhém případě zase předpokládáme, že lípa ještě nějaký čas přežije, i když nikoli v důsledku pouhé setrvačnosti, nýbrž díky aktivnímu životu, který prochází ustavičnými změnami, ale „vcelku“ udržuje „při životě“ (a to znamená souhru nesčíslných funkčních souvislostí vnitřních, ale také ve vztazích k prostředí) organismus stromu jakožto celku, tedy jako integrované živé bytosti. Že můžeme takový strom „lokalizovat“ podobně jako kámen, závisí na způsobu jeho života, tj. na tom, že má kořeny pevně zapuštěné do země. Použijeme-li však plurálu (nebo singuláru, který označuje varietu, druh, rod apod.), pak slovo „výskyt“ poukazuje nikoli na jeden určitý strom, nýbrž na to, zda se ona varieta, druh nebo rod atd. v dané krajině vskutku vyskytuje. Už zcela jinak je tomu v případě ptáků nebo zvířat; lokalizace jednotlivých jedinců tu má jen výjimečně smysl (např. když chceme určit a zaznamenat, kde přesně je umístěno hnízdo vzácného dravce, nebo něco takového). Obvykle se však zajímáme jen o rod, druh nebo varietu, nikoli o jednotlivou živou bytost, neboť ta své místo ustavičně mění. „Výskyt“ v tomto případě poukazuje obvykle právě jen k této „pluralitě“, nikoli k jedincům. – Naproti tomu tam, kde jde o subjekt, nelze o „výskytu“ mluvit vůbec, ledaže takový „subjekt“ objektivujeme, tj. připravíme o jeho specifický způsob „pobyту“ uprostřed světa věcí, předmětů, ale i bytostí. Subjekt lze „lokalizovat“ jen po vnější stránce, tj. jako pouhý „předmět“, zatímco jakožto subjekt může být pouze temporalizován.

(Písek, 040731-2.)